

1. METODICKÉ VYMEZENÍ KLASIFIKAČNÍHO SYSTÉMU

Klasifikační systém zemědělských podniků, který je v rámci Evropské unie používán již od roku 1985, představuje nástroj umožňující zařazení zemědělských podniků do stejnorodých skupin na základě přesně stanovených kritérií. Vzhledem k různorodosti zemědělských podniků v EU je porovnatelnost jejich výsledků problematická. Klasifikační systém slouží k vytvoření homogenních skupin zemědělských subjektů, jejichž výsledky lze následně v rámci široké škály analytických činností porovnávat. Na základě jednotné, obecně platné typologie EU jsou zemědělské podniky klasifikovány podle typu výrobního zaměření, třídy ekonomické velikosti a od roku 2010 také podle rozsahu jiných výdělečných činností vykonávaných v podniku (*other gainful activities*, OGA). Klasifikační systém zemědělských podniků EU je primárně používán především v rámci Strukturálních šetření v zemědělství a pro účely Zemědělské účetní datové sítě FADN. Aktualizovaný systém klasifikace byl aplikován na základní soubor 26 246 zemědělských subjektů zahrnutých ve Strukturálním šetření v zemědělství 2013. Cílem první části této publikace je představení výsledků tohoto zařazení.

Aktualizovaný klasifikační systém zemědělských podniků EU je legislativně vymezen Nařízením Komise (ES) č. 1242/2008 ze dne 8. prosince 2008 o založení klasifikačního systému pro zemědělské podniky ve Společenství. Toto nařízení definující současnou podobu evropské zemědělské typologie vstoupilo v platnost od účetního roku 2010. Nejvýznamnější změnou oproti předchozímu pojetí bylo zavedení ukazatele standardní produkce (*Standard Output*, SO) namísto původního standardního příspěvku na úhradu. Nově byla dále zřízena tříúrovňová klasifikace výrobního zaměření. V rámci předchozího systému byly rozlišovány čtyři úrovně výrobního zaměření. Současný systém vymezuje 14 tříd ekonomické velikosti namísto původních 10 velikostních tříd. Třídy ekonomické velikosti jsou nyní vyjádřeny v eurech, dříve užívané ekonomické velikostní jednotky byly zrušeny. Poslední významnou změnou je zavedení nové klasifikační proměnné, která vyjadřuje míru jiných výdělečných činností provozovaných zemědělskými podniky.

Standardní produkce je klíčovým ukazatelem umožňujícím zařadit zemědělské subjekty do skupin výrobního zaměření a ekonomické velikosti. Standardní produkce je definována jako průměrná finanční hodnota hrubé produkce. Koeficienty standardní produkce jsou v jednotlivých členských zemích kalkulovány pro všechny ekonomicky významné plodiny a kategorie hospodářských zvířat. Kompletní seznam těchto zemědělských produktů je součástí Nařízení č. 1242/2008. Hodnota standardní produkce je kalkulována jako naturální množství produkce připadající na jednotku vynásobené cenou zemědělských výrobců. Daň z přidané hodnoty a přímé platby nejsou do výpočtu zahrnuty. Měrnou jednotkou standardní produkce je euro na jeden hektar, nebo jeden kus jednotlivých kategorií zvířat. Výjimku představují pouze drůbež a včely, u kterých je hodnota standardní produkce kalkulována na 100 kusů, resp. 1 včelstvo. Celková hodnota standardní produkce je tvořena součtem hodnot hlavního a případných vedlejších produktů.

Hodnota standardní produkce odpovídá produkčnímu období jednoho kalendářního roku. U zemědělských produktů, jejichž produkční období je kratší nebo delší než 12 měsíců, se standardní produkce přepočítává tak, aby odpovídala produkci za jeden kalendářní rok. Hodnota koeficientů standardní

produkce je následně vypočítána jako aritmetický průměr za sledované období pěti po sobě jdoucích kalendářních roků.

Pro účely Strukturálního šetření v zemědělství (FSS) za rok N je sledovaným referenčním obdobím období roku N-3, které se vztahuje na pět po sobě jdoucích let (N-5 až N-1). Pro zařazení zemědělských podniků v rámci Strukturálního šetření v zemědělství 2013 byly použity koeficienty standardní produkce 2010 za období 2008 až 2012. Kalkulační koeficientů standardní produkce je za Českou republiku pověřeno Kontaktní pracoviště FADN při Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. Aktualizace koeficientů probíhá vždy v roce, kdy se uskutečňuje statistické zjišťování o struktuře zemědělských podniků.

Ekonomická velikost podniku odpovídá celkové hodnotě standardní produkce podniku, která je kalkulována jako součet hodnot za jednotlivé zemědělské produkty. Tyto hodnoty jsou získávány jako násobek výměry jednotlivých plodin a počtu zvířat konkrétního podniku příslušnými koeficienty standardní produkce. Na základě celkové hodnoty standardní produkce je podnik zařazen do jedné ze čtrnácti tříd ekonomické velikosti. Přehled jednotlivých tříd ekonomické velikosti vymezených prahovými hodnotami standardní produkce je uveden v tabulce 1.

Tabulka 1: Třídy ekonomické velikosti podniku

Třída ekonomické velikosti	Prahové hodnoty celkové standardní produkce v EUR	Přepočtené prahové hodnoty celkové standardní produkce v EUR na tis. Kč ¹⁾
I	méně než 2 000 EUR	méně než 52 tis. Kč
II	nejméně 2 000, méně než 4 000 EUR	nejméně 52 tis. Kč, méně než 104 tis. Kč
III	nejméně 4 000, méně než 8 000 EUR	nejméně 104 tis. Kč, méně než 208 tis. Kč
IV	nejméně 8 000, méně než 15 000 EUR	nejméně 208 tis. Kč, méně než 390 tis. Kč
V	nejméně 15 000, méně než 25 000 EUR	nejméně 390 tis. Kč, méně než 650 tis. Kč
VI	nejméně 25 000, méně než 50 000 EUR	nejméně 650 tis. Kč, méně než 1 299 tis. Kč
VII	nejméně 50 000, méně než 100 000 EUR	nejméně 1 299 tis. Kč, méně než 2 598 tis. Kč
VIII	nejméně 100 000, méně než 250 000 EUR	nejméně 2 598 tis. Kč, méně než 6 495 tis. Kč
IX	nejméně 250 000, méně než 500 000 EUR	nejméně 6 495 tis. Kč, méně než 12 990 tis. Kč
X	nejméně 500 000, méně než 750 000 EUR	nejméně 12 990 tis. Kč, méně než 19 485 tis. Kč
XI	nejméně 750 000, méně než 1 000 000 EUR	nejméně 19 485 tis. Kč, méně než 25 980 tis. Kč
XII	nejméně 1 000 000, méně než 1 500 000 EUR	nejméně 25 980 tis. Kč, méně než 38 970 tis. Kč
XIII	nejméně 1 500 000, méně než 3 000 000 EUR	nejméně 38 970 tis. Kč, méně než 77 940 tis. Kč
XIV	nejméně 3 000 000 EUR	nejméně 77 940 tis. Kč

¹⁾ Přepočtené podle průměrného směnného kurzu roku 2013: 25,980 Kč/EUR

Výrobní zaměření podniku je stanovováno na základě relativního příspěvku standardní produkce různých produkčních odvětví konkrétního podniku k celkové hodnotě podnikové standardní produkce. Zařazování do příslušných skupin výrobního zaměření se řídí přesně definovanými algoritmy uvedenými v Nařízení č. 1242/2008. Tyto algoritmy vymezují podíl jednotlivých produkčních odvětví rostlinné a živočišné výroby na celkové hodnotě standardní produkce pro jednotlivé typy výrobního zaměření. Klasifikace výrobního zaměření je strukturována do 3 úrovní. Je rozlišováno **9 obecných** typů výrobního zaměření, **21 hlavních** typů výrobního zaměření a **62 speciálních** typů výrobního zaměření. Přehledy

všech typů výrobního zaměření a podílů jednotlivých odvětví rostlinné a živočišné produkce v rámci hlavních typů výrobního zaměření jsou uvedeny v příloze A1 a A2.

Kategorie „Jiné výdělečné činnosti (JVČ)“ je klasifikační proměnou, která vyjadřuje procentuální podíl jiných než zemědělských výdělečných činností k celkové produkci podniku. Jedná se o činnosti, při kterých jsou využívány zdroje (pozemky, stavební objekty, stroje) nebo produkty podniku, např. zpracování zemědělských produktů, smluvní práce s využitím zařízení zemědělského podniku, lesnictví atd. Podíl jiných výdělečných činností je obecně definován následujícím vzorcem.

$$\text{Poměr} = \frac{\text{Obrat jiných výdělečných činností týkajících se přímo zemědělského podniku}}{\text{Celkový obrat podniku (zemědělský + JVČ, které se přímo týkají podniku) + přímé platby}}$$

Zemědělské podniky jsou zařazovány do tříd podle rozsahu jiných výdělečných činností, který je vymezen v následující tabulce.

Tabulka 2: Třídy významu jiných výdělečných činností podniku

Třídy	Prahy poměru jiných výdělečných činností
I	Od 0 % do 10 %
II	Od více než 10 % do 50 %
III	Od více než 50 % do méně než 100 %